

Skagerak Energi AS
Postboks 80
3901 PORSGRUNN

Deres ref

Vår ref
25/1955-

Dato
17. oktober 2025

Vedtak i klagesak - konsesjon til videre drift av Eidekraftverkene - Skien kommune, Telemark fylke

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ga 19. juni 2025 konsesjon til Skagerak Kraft AS (heretter Skagerak) for videre drift av Eidekraftverkene (Eidet, Eidet 1 og Eidet 2). Skagerak kraft har i brev datert 7. juli 2025 påklaget vedtaket. NVE har oversendt klagen datert 3. september 2025.

Bakgrunn

NVE vedtok 6. september 2017 å kalle inn Eidekraftverkene til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66. Hovedbegrunnelsen var forholdene for anadrom fisk, ål og oppnåelse av miljømål i Skiensvassdraget. Samtidig ble Skotfoss kraftverk innkalt til konsesjonsbehandling av samme årsaker. Skagerak søkte 19. mars 2018 om tillatelse til videre drift av Eidekraftverkene etter vannressursloven § 8. Kraftverkene består av Eidet, Eidet 1 og Eidet 2. Den samlede produksjonen er anslått til om lag 17 GWh årlig.

NVE ga 19. juni 2025 konsesjon til Skagerak Kraft for videre drift av Eidekraftverkene. I vedtaket la NVE vekt på at fordelene ved en videreføring av produksjonen var større enn ulempene for allmenne interesser, forutsatt gjennomføring av avbøtende tiltak. Den største ulempen ble vurdert å være knyttet til opp- og nedvandring av fisk, som er avgjørende for at Skiensvassdraget skal kunne nå miljømål innen 2027.

Som del av konsesjonen satte NVE flere vilkår. Det ble fastsatt en minstevannføring på 1 m³/s i Møllefossen i perioden 15. april til 30. november. Videre ble det innført moderne standardvilkår som gir hjemmel til å pålegge avbøtende tiltak og naturfaglige undersøkelser

etter kost-nyttevurdering. NVE satte også vilkår om at ansvaret for drift av fisketrappen skulle ligge hos kraftverkseier, selv om eiendomsforholdene ikke endres ved konsesjonen. Med disse vilkårene mente NVE at fordelene ved fortsatt drift var større enn ulempene for både allmenne og private interesser, og at konsesjon kunne gis i medhold av vannressursloven § 25, jf. § 8.

Klagen

Klagen er tilgjengelig i sin helhet i saksdokumentene. Departementet gjengir hovedanførselene i klagen.

Skagerak Kraft AS ber om at vassdragskonsesjonens punkt 6 om naturforvaltning, romertall V, som fastsetter at «Fiskepassasjen i Møllefossen skal driftes og vedlikeholdes av konsesjonær», tas ut av konsesjonen.

Klager anfører at vilkåret griper inn i etablerte rettighets- og ansvarsforhold og skaper usikkerhet om eierskap og oppfølging av fisketrappen. Skagerak viser til at de generelle naturforvaltningsvilkårene allerede gir hjemmel for å stille krav til kraftverkseier, og at det spesifikke vilkåret derfor fremstår som både overflødig og misvisende.

Videre viser klager til at årsaken til at fisken har problemer med å vandre mellom Bryggevatn og Hjellevatn er et resultat av flere hundre år med industri- og byutvikling i Skien. De mener derfor at ansvaret for å finne og finansiere løsninger for fiskeoppvandring ikke kan legges ensidig på kraftverkseier, men må deles mellom flere aktører.

Skagerak peker også på at fisketrappen ligger på Skien kommunes eiendom, og at byggingen av trappen i stor grad var et byutviklingstiltak. Finansieringen ble delt mellom kommunen, daværende eiere av Eidetverkene og Fylkesmannen i Telemark. I avtale fra 2017 mellom kommunen og eierne av Eidetverkene ble det fastslått at kommunen skulle ha det fulle ansvaret for fisketrappen, og at kraftverkseierne ikke skulle ha omkostninger knyttet til drift, vedlikehold eller ytterligere ombygginger.

Klager erkjenner likevel et medansvar for drift og vedlikehold av fiskepassasjen, og uttaler at Skagerak er villig til å dekke en forholdsmessig andel av kostnadene. Selskapet mener derimot at kostnader knyttet til drift og vedlikehold av de parkmessige delene av anlegget må dekkes av kommunen. Skagerak viser også til det etablerte samarbeidet med Grenland sportsfiskere om daglig drift av trappen, og ønsker å videreføre dette.

Departementets vurdering

Departementet viser til at Eidetkraftverkene ble innkalt til konsesjonsbehandling med hjemmel i vannressursloven § 66. En av hovedbegrunnelsene var behovet for å sikre opp- og nedvandring av fisk i Skiensvassdraget, som er prioritert i vannforvaltningsplanen for Vestfold og Telemark.

NVE ga 19. juni 2025 konsesjon til videre drift av Eidekraftverkene med vilkår, om blant annet naturforvaltningsvilkår herunder med krav om minstevannføring i Møllefossen fisketrapp. I vilkårene har NVE fastsatt at fiskepassasjen i Møllefossen skal driftes og vedlikeholdes av konsesjonær. Skagerak Kraft AS har påklaget dette vilkåret. Klager anfører at vilkåret er overflødig i lys av de generelle naturforvaltningsvilkårene, og at det strider mot etablerte avtaler og rettighetsforhold som de mener legger ansvaret for fisketrappen til Skien kommune. Klager viser særlig til avtalen fra 2017 mellom kommunen og kraftverkseierne, hvor kommunen påtok seg det fulle ansvaret for fisketrappen, mens kraftverkseierne bidro med et engangsbeløp og vann til drift. Samtidig erkjenner Skagerak et medansvar, og uttaler at de er villige til å ta en forholdsmessig del av kostnadene for drift og vedlikehold av selve fiskepassasjen.

Departementet legger til grunn at konsesjonsvilkår må utformes slik at de gir hjemmel for nødvendige avbøtende tiltak og oppfølging av miljømål, jf. vannressursloven §§ 8, 25 og 26. Fiskepassasjen i Møllefossen har utvilsomt stor betydning for å sikre oppvandring i Skiensvassdraget. Den gamle trappen hadde svært begrenset effekt med en gjennomsnittlig oppvandring av 156 fisk i året etter at tellinger startet i 2006, mens den nye spaltetrappen som ble etablert i 2018 har vist en markant forbedring med registreringer på opptil over 1200 fisk i ett enkelt år. Trappen er konstruert for å fungere for flere arter, også de strømsvake, og har dermed potensial til å avhjelpe de betydelige vandringsproblemene som ellers oppstår ved Skiensfallene. Erfaringene viser at en fungerende fiskepassasje i Møllefossen er et sentralt tiltak for å sikre at laks, sjørørret og ål kan nå videre opp i vassdraget til viktige gyte- og oppvekstområder.

Klager viser til at det er flere inngrep gjennom flere hundre år, som industri, byutvikling og kanalutbygging, som har bidratt til at de naturlige fiskepassasjene i Skiensfallene er borte. Det endrer ikke at kraftverkene i dag er en vesentlig barriere for oppvandring, og at konsesjonen etter vannressursloven kan sikre at slike virkninger avbøtes. Når konsesjonær får rett til å utnytte vannfallet, er det etter departementets vurdering rimelig og nødvendig at ansvaret for fiskepassasjen ligger hos kraftverkseier.

Departementet støtter vurderingen til NVE om at et særskilt vilkår derfor må opprettholdes i tillegg til de generelle naturforvaltningsvilkårene. Selv om et vilkår i konsesjonen plasserer det formelle ansvaret for drift og vedlikehold av fisketrappen hos kraftverkseier, understrekes det at kraftverkseier kan videreføre eventuelle privatrettslige avtaler de måtte ha om den faktiske driften. Departementet mener at konsesjonær skal stå ansvarlig for at trappen driftes slik at den har best mulig virkning for allmenne interesser. Spørsmål om eierskap og ansvar for parkarealer er privatrettslig, og etter departementet syn er det ikke lagt føringer for dette i konsesjonsvedtaket.

Departementet viser også til at regional vannforvaltningsplan for Vestfold og Telemark understreker behovet for moderne naturforvaltningsvilkår i eldre konsesjoner, nettopp for å sikre at sektormyndighetene har hjemmel til å pålegge nødvendige miljøforbedrende tiltak.

Departementet er enig med NVE i at det er nødvendig å presisere konsesjonærens ansvar for drift og vedlikehold av fiskepassasjen.

Departementet har også vurdert saken etter naturmangfoldloven §§ 8–12. Kunnskapsgrunnlaget anses tilstrekkelig, jf. § 8. Etter § 9 tilsier føre-var-hensyn at fiskepassasjen må sikres, men det er særlig § 10 som er sentral. Samlet belastning i Skiensvassdraget er høy, og dette understøtter behovet for klare vilkår. Etter § 12 vurderes vilkåret som både hensiktsmessig og forholdsmessig, ved at det gir et tydelig ansvar til konsesjonær og står i rimelig forhold til miljøgevinsten.

Departementet legger etter dette til grunn at vilkåret opprettholdes, da dette er avgjørende for å sikre at miljømålene for Skiensvassdraget kan nås.

Vedtak

Klagen tas ikke til følge. NVEs vedtak av 19. juni 2025 om å gi Skagerak Kraft AS konsesjon til videre drift av Eidetkraftverkene stadfestes. Vilkåret i konsesjonens punkt 6, romertall V, om at fiskepassasjen i Møllefossen skal driftes og vedlikeholdes av konsesjonær, opprettholdes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Med hilsen

Anja Skiple Ibrekk (e.f.)
avdelingsdirektør

Håkon Heløe
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat
Skien kommune
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Telemark fylkeskommune